

характерні для літніх людей ознаки, як неухважність, необізнаність та надмірну довірливість, недостатнє матеріальне забезпечення, соціальну незахищеність, а також самотність.

Жертвами шахрайства, зазвичай, стають особи, які довіряють власній інтуїції і легко погоджуються на переконання, оскільки шахраї досить часто використовують при спілкуванні відповідні психологічні прийоми. Крім того, особам похилого віку можуть бути властиві такі психологічні особливості як низький самоконтроль, імпульсивність, схильність до випадкових рішень, надмірна самовпевненість, не обов'язковість чи, навпаки, занижена самооцінка, емоційна неврівноваженість.

Таким чином, можливо зробити висновок, що шахрайські дії щодо осіб похилого віку обумовлені специфічними якостями особистості літніх людей. Саме тому їх дослідження сприятиме визначенню шляхів віктимологічної профілактики як перспективного напрямку у протидії злочинності.

Ромашова М. М.

*Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка,
аспірант кафедри кримінології, конфліктології та соціології*

ПРИЧИНИ Й УМОВИ УМИСНОГО ЗНИЩЕННЯ МАЙНА ШЛЯХОМ ПІДПАЛУ АБО ВИБУХУ

Неодмінною вимогою своєчасного попередження умисного знищення майна шляхом підпалу або вибуху (ч. 2 ст. 194 Кримінального кодексу України), як резонансного злочину із великою суспільною небезпекою, що посягає на захищені Конституцією України цінності, спричиняє значну матеріальну, моральну шкоду людині й державі, є знання уповноважених підрозділів ОВС щодо причин і умов їх учинення.

Проведений нами аналіз літератури дає змогу констатувати, що основними причинами й умовами перетворення підпалів і вибухів у інструмент вирішення побутових, соціально-економічних і навіть політичних питань в українському суспільстві переважно є наступні:

– порушення стійких соціальних зв'язків між людьми, збільшення психологічних навантажень, стресів і емоційних зривів, породжуваних необхідністю адаптації до нових економічних умов, культ насильства й жорстокості, авторитет силового вирішення будь-яких конфліктів;

– неефективна діяльність правоохоронних органів щодо контролю за психічно хворими особами, які стоять на обліку в лікувальних закладах і страждають на піроманію, а також проведення з ними профілактичної роботи;

– недостатньо ефективна діяльність правоохоронних органів щодо контролю за особами, які мають офіційний допуск до робіт із застосуванням вибухівки;

– зміна соціальної структури суспільства (поява великої кількості безробітних, що мають високу кваліфікацію, зокрема в області вибухової справи; створення різноманітних формальних і неформальних організацій, що здійснюють спеціальну військову підготовку своїх членів);

– негативні наслідки невдалих реформ в Збройних силах – відтік висококваліфікованих військових фахівців до організованих злочинних груп, слабкий контроль за зберіганням боєприпасів і вибухових речовин у місцях постійної дислокації військ;

– розвиток промисловості й сучасних технологій, що дозволяє створювати засоби подвійного призначення – комунікаційні зв'язки (радіотелефони, пейджері, оптоволоконні системи, стільникові телефони), джерела живлення (багатофункціональні, комбіновані батареї й акумулятори), високоскоростні автоматичні системи контролю й охорони (чутливі датчики, реле, підсилювачі й мікропроцесори – аналізатори), які можуть бути використані як компоненти детонаторів саморобних вибухових пристроїв різного призначення й принципу дії;

– інформаційна революція, пов'язана з широким впровадженням комп'ютерних (цифрових) технологій, а також безконтрольний потік «вільних» публікацій (зокрема екстремістського характеру). Інформація, що стосується закритої тематики (зазвичай, секретної), стала доступною для всіх, хто цікавиться;

– відсутність єдиного підходу, скоординованих дій між правоохоронними структурами, уповноваженими здійснювати протидію окремим супутнім злочинам (наприклад, незаконному обігу вибухових речовин і пристроїв), що виступає важливою передумовою ефективного попередження умисного знищення майна шляхом підпалу або вибуху тощо.

Вказані, як втім і інші причини і умови умисного знищення майна шляхом підпалу або вибуху визначають сутність попереджувальних заходів ОВС, основні з яких можна поділити на загальні й спеціальні.

До основних попереджувальних заходів відносяться:

– створення державою належних умов для забезпечення захисту життя і здоров'я людини від протиправних посягань;

– протидія зростанню культу насильства, жорстокості, авторитету силового вирішення будь-яких конфліктів;

– покращення економічного і соціального забезпечення населення;

– контроль за створенням різноманітних формальних і неформальних організацій військового типу;

– проведення масово роз'яснювальної роботи з питань кримінальної відповідальності за умисне знищення майна шляхом підпалу або вибуху тощо.

До спеціальних попереджувальних заходів відносяться:

– шляхом перевірки заяв і повідомлень громадян виявлення осіб, від яких судячи за їхньою поведінкою можна чекати учинення зазначе-

них злочинів, проведення з ними індивідуальної профілактичної роботи, у тому числі з залученням людей, які користуються довірою, авторитетом, мають позитивний на них вплив;

– виявлення осіб, які можуть бути причетні до незаконного виготовлення, збуту й використання легкозаймистих сумішей, вибухових речовин і вибухових пристроїв, спонування їх до відмови від учинення протиправних дій;

– налагодження чіткої координованості дій між правоохоронними структурами, уповноваженими здійснювати попередження умисного знищення майна шляхом підпалу або вибуху;

– штучне створення умов, що виключають можливість учинення злочинних дій (наприклад, адміністративне затримання, вилучення легкозаймистих сумішей, вибухових речовин тощо).

Викладені причини й умови умисного знищення майна шляхом підпалу або вибуху як втім і напрямки його попередження не є вичерпаними, а в деяких випадках є дискусійними. Сподіваємося на їх обговорення між учасниками міжнародної науково-практичної конференції.

Чернишов Г. М.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права*

ПЕРЕДУМОВИ ТІНІЗАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОЇ СФЕРИ УКРАЇНИ

Говорячи про процеси тінізації у тій чи іншій сфері економіки, перш за все, необхідно проаналізувати об'єктивні чинники, які зумовлюють негативні тенденції її розвитку.

На сьогодні ситуація на легальному будівельному та житловому ринках характеризується рядом проблем, зокрема:

1) різке зниження темпів будівництва з часу отримання Україною незалежності;

2) соціальна напруга та незадовільне забезпечення населення житлом;

3) незадовільне вирішення питання оновлення застарілого житлового фонду (кожен третій будинок потребує капітальної реконструкції) тощо.

На фоні цих проблем спостерігаються процеси тінізації та криміналізації відносин у будівельній сфері.

Проаналізувавши дані Державного комітету статистики України, зазначимо, що будівництво житла після здобуття Україною незалежності значно скоротилося. Так, кількість збудованих квартир різко зменшилась з 279 тисяч квартир у 1990 році до 118 тисяч у 1995 році. Далі темпи будівництва впали ще більше: до 63 тисяч у 2000 році, 62 тисяч у 2003 році. Відносне збільшення будівництва житлової нерухомості розпочалось лише з 2005 року: до 76 тисяч збудованих квартир у 2005 році, 82 тис. – у